ЗВІТ
ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ міста Чернівців

Матеріали до Стратегічного плану розвитку міста Чернівців

2011 рік

Звіт про результати опитування представників міста Чернівців підготовлено управлінням економічного розвитку міської ради у співпраці з Експертним комітетом з економічного розвитку міста Чернівців при підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Проекту «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність». (ЛІНК)

Проект ЛІНК впроваджується консорціумом на чолі з компанією Chemonics International. В консорціум також входять компанії The Berman Group, Economic Integration Forum, ILS – Ukraine Ltd.

Погляди авторів, представлені у цьому документі, можуть не співпадати з поглядами Агентства США з міжнародного розвитку чи Уряду Сполучених Штатів Америки.

USAID | UKRAINE
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Агентство США з міжнародного розвитку
Регіональна Місія в Україні, Молдові та Білорусі

вул. Нижній Вал, 19
м. Київ 04071, Україна
Тел.: +380 44 537-4600
Факс: +380 44 537-4684
http://ukraine.usaid.gov

USAID | ЛОКАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ ТА НАЦІОНАЛЬНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Проект «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність»

вул. Ігорівська, 14-А, 2-й поверх
м. Київ 04655, Україна
Тел.: +380 44 425-4747
Факс: +380 44 425-7333
www.linc.com.ua

Зміст

1. ВСТУП 5
2. МЕТОДОЛОГІЯ 5
3. ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ..... Error! Bookmark not defined.
4. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ 6
4.1. СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ 6
4.2. ЗАГАЛЬНИЙ СТАН БІЗНЕСУ 7
4.3. РИНКИ ЗБУТУ МІСЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ 9
4.4. ТРУДОВІ РЕСУРСИ ТА ЗАЙНЯТІСТЬ 10
4.5. НЕРУХОМІСТЬ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ 12
4.6. ПОСЛУГИ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ 14
4.7. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ 15
4.8. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА БІЗНЕС-КЛІМАТУ У МІСТІ 17

Перелік рисунків

Рис. 1. Структура власників 6
Рис. 2. Структура підприємств за їх розмірами, % 6
Рис. 3. Перешкоди для розвитку бізнесу 7
Рис. 4. Фактори розміщення бізнесу 8
Рис. 5. Переваги вступу до ЄС 8
Рис. 6. Недоліки вступу до ЄС 9
Рис. 7. Ринки збуту місцевої економіки та рівень експортної орієнтації 9
Рис. 8. Ринки збуту місцевої економіки у розрізі різних типів підприємств 9
Рис. 9. Тенденції зайнятості 10
Рис. 10. Залежність заробітної плати та обсягів збуту від розмірів підприємства 11
Рис. 11. Якість робочої сили 11
Рис. 12. Інформація про власність на нерухомість 12
Рис. 13. Інформація про достатність земельної ділянки для розширення бізнесу 12
Рис. 14. Інформація про можливості здачі в оренду чи продажу частини нерухомості 12
Рис. 15. Інформація про перспективи щодо розширення бізнесу 13
Рис. 16. Інвестиції на одного працівника і створені нові робочі місця 13
Рис. 17. Послуги, що надаються органами місцевої влади 14
Рис. 18. Послуги підрозділу з економічного розвитку 14
Рис. 19. Контакти з органами влади та управління 15
Рис. 20. Критичні питання 16
Рис. 21. Критичні питання у розрізі різних за розмірами підприємств 16
Рис. 22. Головні сектори економіки міста 17
Рис. 23. Загальна оцінка бізнес-клімату у місті 18

1. ВСТУП

В ході розробки Стратегії економічного розвитку міста Чернівців було проведено опитування думки представників бізнесу щодо важливих місцевих проблем та напрямків розвитку економіки міста. Опитування роботодавців міста Чернівців було проведено протягом жовтня - грудня 2010 року. Аналогічне опитування проводилось у червні-липні 2006 року і у звіті відображений порівняльний аналіз обох опитувань. Ці опитування є елементом процесу стратегічного планування економічного розвитку з залученням громади, який визначатиме економічне майбутнє міста. Метою опитування було отримання аналітичної інформації для членів Експертного комітету з економічного розвитку міста Чернівців (ЕК) стосовно думки тих, хто здійснює інвестиції та створює робочі місця в місті. Серед питань анкети були історія та статус підприємства, характер бізнесу, робоча сила та персонал, інформація про розміщення підприємства, послуги, що надаються органами влади, та стосунки з ними, а також загальна думка про місто як середовище для ведення бізнесу.

Цей звіт про результати опитування підприємців відображає узагальнені думки головних роботодавців Чернівців. Їхнє спільне ставлення до місцевої влади значною мірою визначатиме, яким буде економічне майбутнє регіону – зростання, застій чи занепад. Звіт допоможе Експертному комітету з економічного розвитку міста Чернівців в його роботі і буде корисним для місцевої влади в роботі над поліпшенням бізнесового клімату в регіоні.

Проект «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність» висловлює вдячність усім представникам підприємств, котрі поділилися своїми думками та надали корисну інформацію.

2. МЕТОДОЛОГІЯ

В процесі опитування було заповнено 50 анкет. Серед компаній у переліку для опитування були найбільші роботодавці регіону, а також вибірка малих і середніх підприємств. Сорок три з 50 обстежених підприємств забезпечують роботою менш ніж 50 працівників кожне. Серед обстежених підприємств 7 відносяться до великих і середніх за розмірами підприємств (забезпечують роботою більш ніж 51 працівника). У цьому звіті містяться узагальнені відповіді всіх підприємств.

Результати опитувань у 2006 році містять відповіді 49 підприємств, на яких працює 8109 робітників. Серед компаній у переліку для опитування були найбільші роботодавці міста, а також кілька менших фірм.

Були виявлені відмінності у відповідях підприємств, що представляють різні галузі економіки (машинобудування, текстильна промисловість, будівництво та будівельні матеріали, сфери громадського харчування та послуг), а також великих підприємств та представників малого й середнього бізнесу, що підтверджується в багатьох проаналізованих даних.

Для отримання якомога повніших і відвертіших відповідей, респондентів запевнили, що цей звіт не буде містити посилань на конкретні підприємства, а інформація в анкетах є конфіденційною.

На опитаних підприємствах працює 1273 особи (у т.ч. 403 – жителі передмість, що становить близько 31,7 %). Якщо врахувати, що всього у місті чисельність працівників склала – 71,9 тис. зайнятих осіб, то фактично опитані працедавці охоплюють 1,77 % працюючих у місті. Вибірка є пропорційна до кількості працюючих на малих, середніх та великих підприємствах та є репрезентативною.

Хоча опитування 50 підприємств не може повною мірою відобразити думку всієї бізнесової громади Чернівців, ці підприємства, - великі й малі, традиційні й нові, забезпечують працею значну частину місцевого економічно активного населення, зокрема це стосується середніх промислових підприємств, - складають вагому й репрезентативну вибірку, а також дають можливість порівняти результати цього опитування з результатами аналогічних опитувань, проведених в інших регіонах України.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

4.1. СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

Переважну більшість обстежених підприємств (49) було засновано після 1990 року і вони є представниками сектору малих і середніх підприємств. Підприємства машинобудівного комплексу, легкої промисловості та інші великі роботодавці в основному засновані в 70-80 роки минулого століття. Більшість компаній перебувають у власності українських юридичних і фізичних осіб. В опитувані 2010 року взяли участь дві компанії (у 2006 році - три компанії), якими володіє іноземний капітал.

Найбільша частка новостворених компаній належить малим та середнім підприємствам у сфері оптової та роздрібної торгівлі, громадського харчування, транспортних послуг, виготовлення продуктів харчування, будівельних матеріалів.

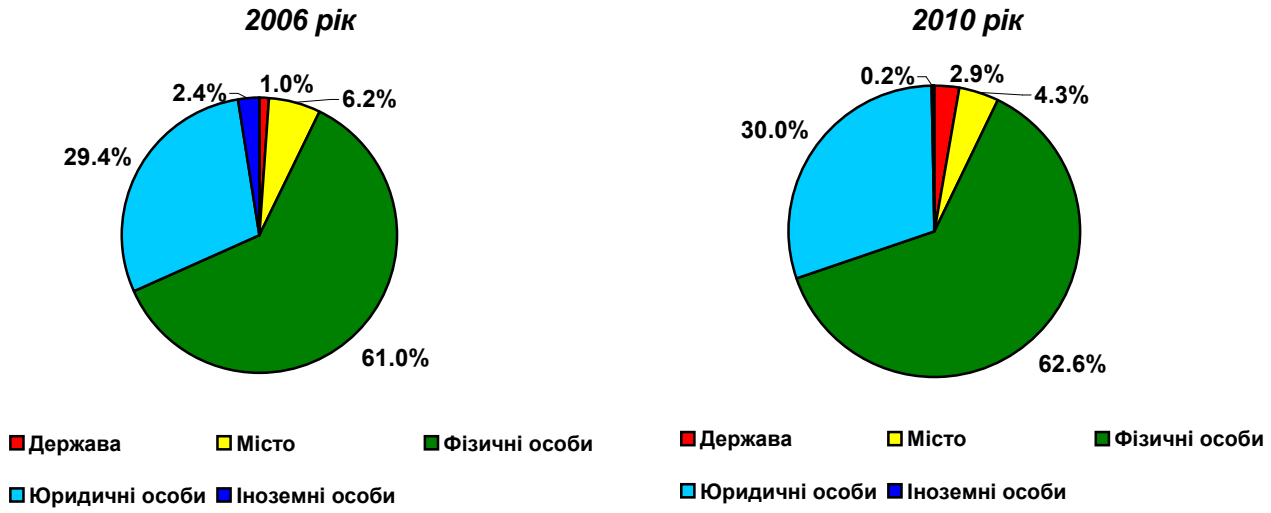

Рис. 1. Структура власників

Частка власності фізичних та юридичних осіб є найбільшою і сягає 62,6 та 30,0 відсотків відповідно. Дуже незначною (у порівнянні з іншими регіонами) є частка державної і комунальної форм власності. У структурі власників опитаних підприємств частка державної власності сягає 2,9 відсотків.

Серед опитаних підприємств низька питома вага підприємств з часткою іноземного капіталу (питома вага власності іноземних суб'єктів складає 2,4 % у 2006 році).

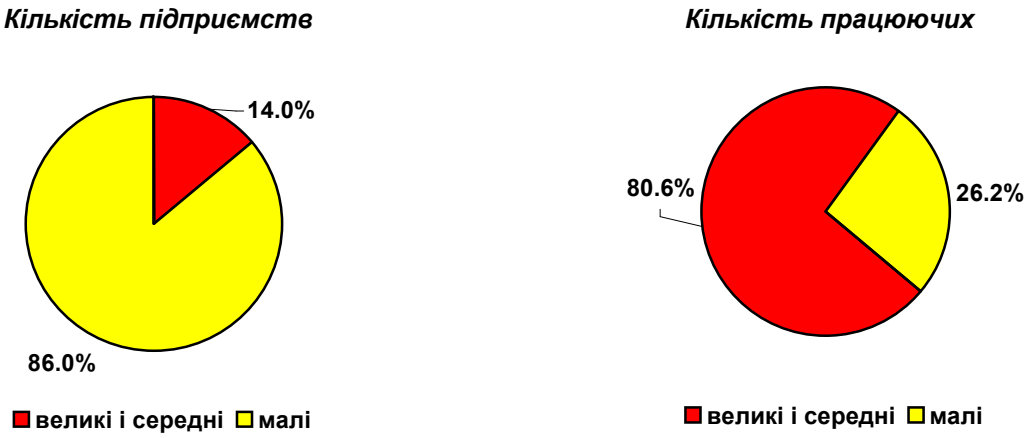

Рис. 2. Структура підприємств за їх розмірами, %

Серед опитуваних компаній 7 – великі і середні підприємства регіону (14 %), 43 - малі за розмірами підприємства (86 %). За кількістю зайнятих працівників у структурі підприємств за їх

розмірами переважають великі та середні промислові підприємства – 80,6 %. Малі підприємства у структурі зайнятості займають 26,2 відсотків.

Місто має досить багатогалузеву економіку, але її головним сектором залишається промисловість. Промисловість є головним роботодавцем та основним експортером.

Найбільшу питому вагу в структурі економіки регіону за обсягами реалізації продукції, робіт, послуг займають підприємства з виробництва продуктів харчування та напоїв, пошиття одягу, обробки деревини та виробництво меблів, а також традиційні підприємства машинобудування і металообробки. Значну питому вагу також займають підприємства будівельної галузі, у тому числі ті. що спеціалізуються на торгівлі і виробництві будівельних матеріалів.

Підприємства оптової і роздрібної торгівлі, ресторанного і готельного бізнесу займають чільне місце в економіці регіону за кількістю підприємств та за зайнятістю персоналу. Важливими сферами розвитку малого бізнесу у місті є: надання транспортно-експедиційних послуг, ремонт автомобілів, надання інформаційних, рекламних, туристичних та супутніх послуг, консалтингова, юридична, аудиторська діяльність.

4.2. ЗАГАЛЬНИЙ СТАН БІЗНЕСУ

Економіка міста Чернівців є добре диверсифікованою, оскільки включає традиційні промислові кластери, зокрема підприємства машинобудування; важливі окремі підприємства в легкій і переробній промисловості, такі як виробництво промислових товарів, текстилю, меблів та продуктів харчування, малі й середні компанії в сфері торгівлі та послуг, створені переважно місцевими підприємцями. Міська економіка представлена промисловим сектором та цілою низкою малих і середніх підприємств, які здебільшого задовольняють різноманітні потреби регіональних галузей, домогосподарств і населення.

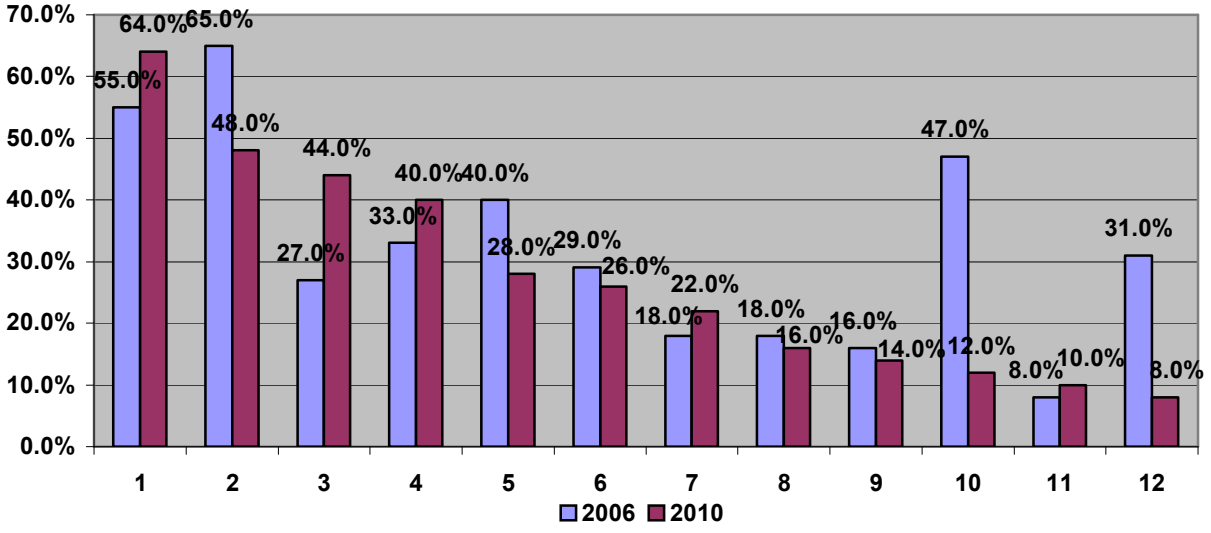

1	Загальна економічна ситуація	7	Витрати на матеріали, комплектуючі
2	Національне законодавство	8	Застарілі засоби виробництва
3	Внутрішня конкуренція	9	Вартість робочої сили
4	Витрати на енергію	10	Нестача кваліфікованої робочої сили
5	Недоступність фінансування	11	Ставлення місцевої влади
6	Кредитні ставки	12	Іноземна конкуренція

Рис. 3. Перешкоди для розвитку бізнесу

Процес залучення іноземних інвестицій в місцеву економіку дуже повільний. В той же час відзначається зацікавлення зі сторони вітчизняних інвесторів, в основному в розвиток торгівельної сфери та сфери послуг.

Респонденти назвали чинники негативного впливу на поточний і майбутній розвиток своєї продукції чи послуг (див. рис. 3). У 2010 році до чільної групи чинників увійшли: (1) загальна економічна ситуація – згадувалася 64 відсотками всіх респондентів; (2) національне законодавство – 48 %; (3) внутрішня конкуренція – 44 %, (4) витрати на енергію – 40 %, (5) недоступність фінансування – 28 %; (особливо промислові підприємства). Загалом результати обох опитувань показують, що за останні 5 років проблемні питання, які заважають розвиватись бізнесу, залишаються дуже подібними. Представників бізнесу у 2010 році значно менше ніж у 2006 турбували проблеми з нестачею кваліфікованої робочої сили і іноземною конкуренцією.

Кредитні ставки, стримують подальший розвиток переважно підприємств малого й середнього бізнесу. З іншого боку, такі питання, як вартість робочої сили, віддаленість ринків, турбують підприємства значно менше.

Респондентам було задане питання про основні причини розташування підприємства саме у Чернівцях.

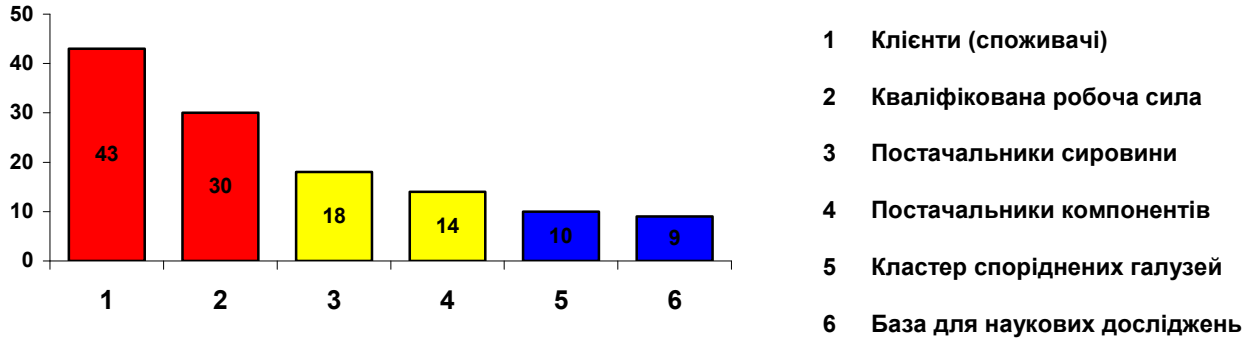

Рис. 4. Фактори розміщення бізнесу

Для 43 з 50 підприємства однією з основних причин розміщення в місті є наявність ринку збуту продукції і послуг (клієнтури), що обумовлено низькою експортною орієнтацією підприємств регіону. Важливим фактором розміщення підприємств саме у Чернівцях є наявна кваліфікована робоча сила (для 60 респондентів).

Для великих підприємств найважливішими факторами розміщення є наявність кваліфікованої робочої сили, постачальників сировини та компонентів. Малі підприємства переважно вказують як причину розміщення – наявність ринку збуту власної продукції і послуг.

Хоча підприємці усвідомлюють труднощі, пов'язані зі вступом до ЄС, все ж ставлення до вступу є більше позитивним ніж негативним.

Рис. 5. Переваги вступу до ЄС

Місцеві компанії відзначають як переваги вступу України до ЄС: переваги щодо єдиної валюти (44 %), стабільний бізнес клімат (42 %), кращий правовий захист підприємців (36%). Доступ до великих ринків, стабільний ринок капіталу вітає по 30 % представників міста.

Рис. 6. Недоліки вступу до ЄС

Більшість підприємців (64 %) свідомі того, що прийде кінець перевазі низьких цін. 56 % всіх підприємств побоюються сильної конкуренції, яку можуть скласти іноземні компанії з інших країн. Підприємницьке середовище чітко усвідомлює, що низькі зарплати довго не протримаються. Переважна більшість респондентів вважають важливим надходження іноземних інвестицій, оскільки більшості компаній бракує сучасних виробничих технологій.

4.3. РИНКИ ЗБУТУ МІСЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

Представники усіх компанії, що прийняли участь в опитувані з готовністю надали інформацію про географічний розподіл своїх клієнтів і ринки збуту своєї продукції (рис. 7 і 8). Основну частину своєї продукції і послуг підприємства реалізують на національному ринку України (72 % – в межах Чернівецької області, а 22 % - в інших областях України у 2010 році). Надто незначною є питома вага експорту продукції і послуг у країни СНД – 3 %. Експортерами у ці країни є 8 з 50 підприємств. Лише 12 з опитаних підприємств повідомили, що експортують певну частину своїх товарів і послуг до інших країн, але обсяги експорту є невеликими.

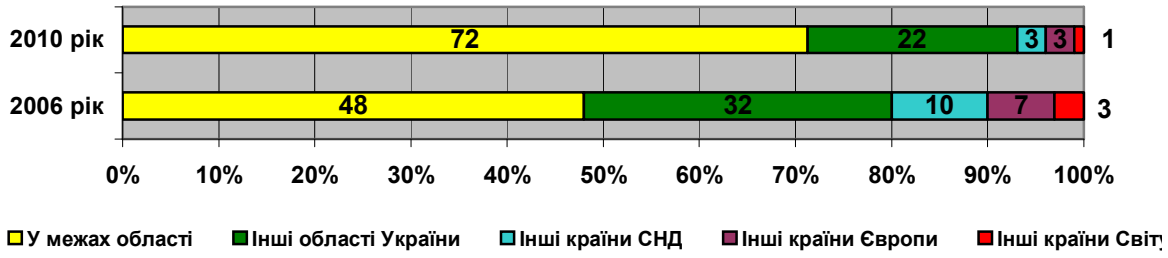

Рис. 7. Ринки збуту місцевої економіки та рівень експортної орієнтації

У 2006 році рівень експортної орієнтації місцевої економіки був значно вищим ніж у 2010 році. У динаміці за останні 5 років значно зменшились торгівельні зв'язки з країнами СНД і зменшився експорт продукції і послуг до європейських країн.

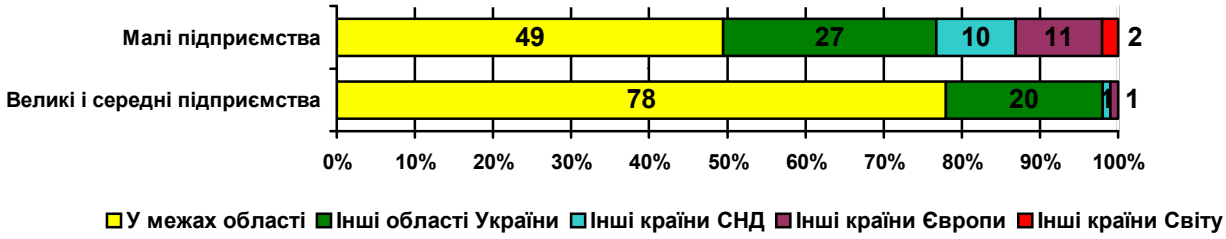

Рис. 8. Ринки збуту місцевої економіки у розрізі різних типів підприємств

В цілому ці дані ілюструють досить низький рівень експортної орієнтації економіки міста.

Ринок України (у т.ч. місцевий і обласний) заповнюється переважно малим і середнім бізнесом. У загальній структурі реалізації продукції, робіт і послуг опитаних підприємств питома вага національного ринку України складає 78 відсотків.

Головними експортерами є великі підприємства. Для них основним ринком збуту своєї продукції є країни Європи і СНД (21 %).

Очікування підприємців міста щодо зростання обсягів реалізації продукції та послуг є досить оптимістичними. Двадцять шість з 50 підприємств сподіваються на стале збільшення обсягів збуту в наступному році порівняно з попереднім (у середньому більш ніж на 10 - 20 %). Найбільше зростатимуть обсяги реалізації у малому і середньому бізнесі (18 підприємств). Негативним фактом є прогнози представників бізнесу щодо зменшення обсягів реалізації продукції та послуг. Дванадцять підприємств з опитаних декларують зменшення обсягів виробництва і реалізації своєї продукції на наступний рік.

4.4. ТРУДОВІ РЕСУРСИ ТА ЗАЙНЯТІСТЬ

Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на всіх підприємствах, що брали участь в обстеженні, становить у 2010 році 1273 особи. Жінки складають 57,5 % працівників у вибірці, що логічно з огляду на різні за характером виробництва, що складають дану вибірку. П'ять років тому на цих підприємствах разом працювало 975 працівників. Найбільша чисельність працівників зайнята на великих за розмірами підприємствах (939 осіб). Середня чисельність працівників у 2010 році на обстежених підприємствах становить 25 осіб.

У динаміці за останні 5 років спостерігається стійка тенденція до збільшення чисельності працівників на обстежених підприємствах. Значно збільшилась чисельність працівників на середніх за розмірами підприємствах.

Респонденти оптимістично дивляться в майбутнє: на їхнє переконання, негативні тенденції зайнятості в попередні роки зміняться, і в перспективі вони додатково працевлаштують більше 50 осіб.

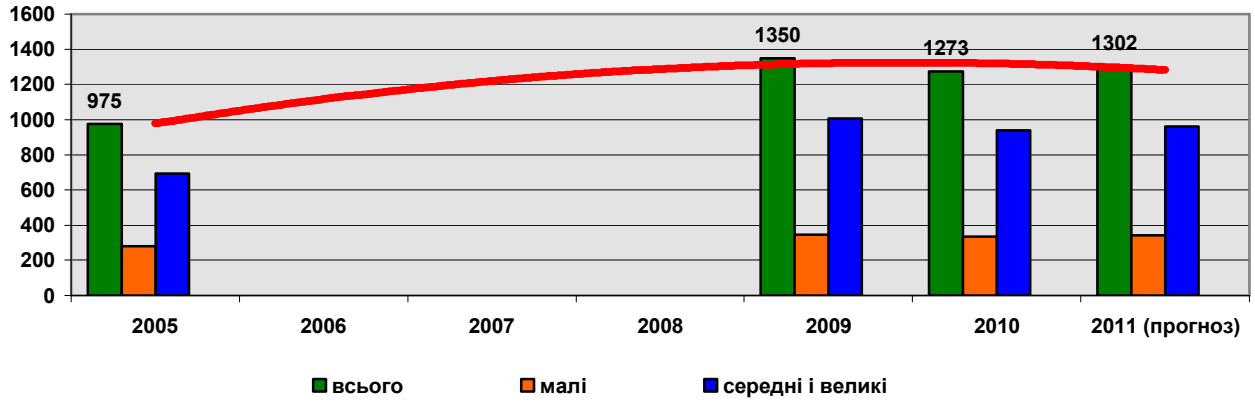

Рис. 9. Тенденції зайнятості

У порівнянні з іншими регіонами України на підприємствах міста досить високий рівень продуктивності праці при високому середньому рівні її оплати. В місті обсяг реалізованої продукції, робіт і послуг у розрахунку на одного працівника становить 204300 грн. (рис. 10).

Найвищий рівень продуктивності праці досягнуто на великих підприємствах (1212,3 тис. грн.), а найвищий рівень її оплати на малих за розмірами підприємствах (1618 грн. на місяць).

Середньомісячна фактична заробітна плата на обстежених підприємствах становить у 2010 році 1403 грн. Загалом диференціація заробітної плати в місцевій економіці відбувається в діапазоні від 800 грн. до 2500 грн. на місяць.

Задоволення роботодавців якістю свого персоналу знаходиться на середньому у порівнянні з іншими містами рівні. У 2010 році в цілому, за словами респондентів, 48 % працівників є відмінними, 29 % – добрими, 22 % – задовільними і 1 % – поганими.

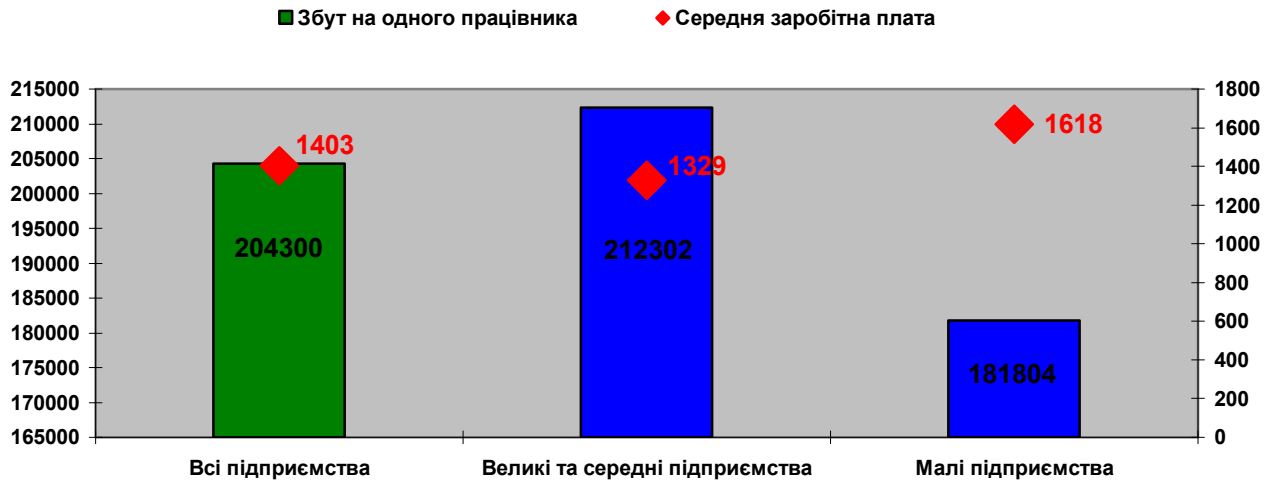

Рис. 10. Залежність заробітної плати та обсягів збуту від розмірів підприємства

У порівнянні з 2006 роком керівники підприємств значно краще оцінили якісний рівень власних працівників.

У той же час, керівники малих приватних фірм дещо краще ставляться до якості робочої сили на своїх підприємствах. Найвища частка відмінних робітників працює у секторі малого підприємництва (60 %)

Нестача висококваліфікованої робочої сили є гострою проблемою і її актуальність зростає. Труднощі вже сьогодні відчувають 20 підприємств з 50 опитаних.

Відчувається дефіцит кваліфікованих спеціалістів, зокрема, інженерно-технічних працівників: інженерних спеціальностей. Однак, головним чином бракує висококваліфікованих працівників робітничих професій. Причому перелік є доволі широким.

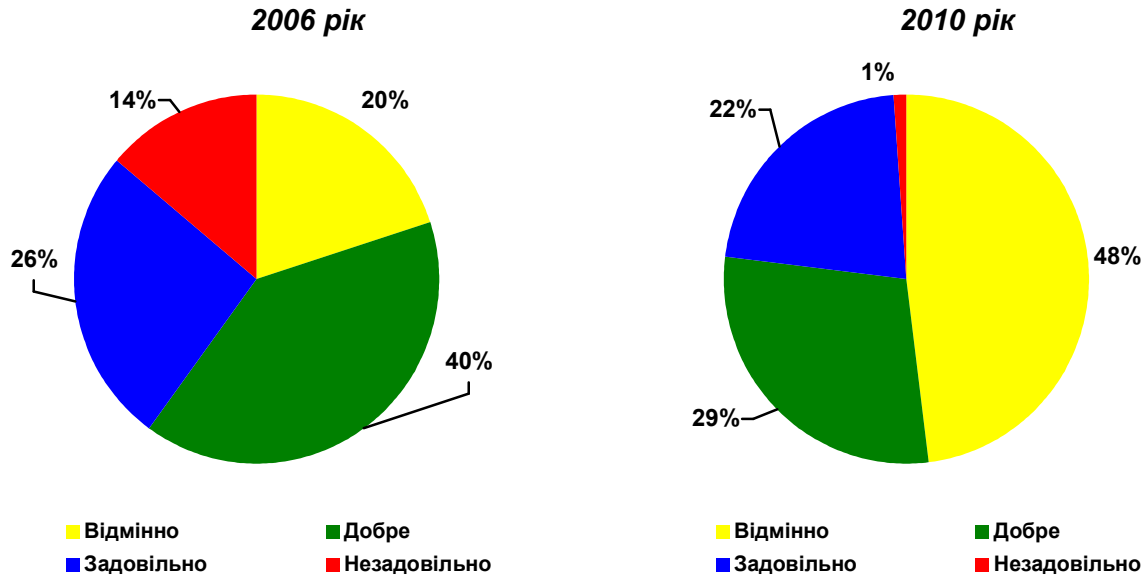

Рис. 11. Якість робочої сили

Підприємства мають серйозні проблеми через брак кваліфікованої робочої сили, оскільки багато кваліфікованих робітників заробляють у декілька разів більше, працюючи в країнах Європи, а ті, хто залишився, не мають необхідних навичок.

Частка працівників з вищою освітою сягнула в поточному році досить високого рівня 18,1 відсотки, однак наслідком цього позитивного явища не стало аналогічне зростання зайнятості в науково-дослідній роботі. Підрозділи досліджень і розробок функціонують на 8 підприємствах, в сукупності над упровадженням нових технологій та розробкою інноваційних продуктів працює лише 41 працівників. Очевидно, при такому розподілі трудових ресурсів забезпечити інноваційний напрямок розвитку економіки міста буде нелегко.

Лише три компанії мають підрозділи з наукових досліджень та розвитку, які головним чином зайняті розробкою нової продукції. Загалом у цих підрозділах працює 18 осіб (лише 1,4% від кількості всіх робочих місць).

4.5. НЕРУХОМІСТЬ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

У питанні наявності і підготовленості нерухомості для розвитку бізнесу ситуація у місті має як позитивні, так і негативні тенденції (див. рис. 12 - 15). Як правило, великі і середні підприємства є власниками будівель, в яких вони розміщені, і мають право на користування землею.

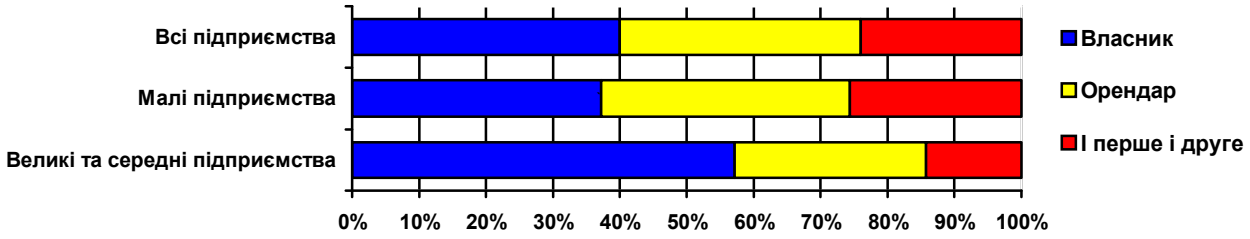

Рис. 12. Інформація про власність на нерухомість

Достатні площі для розширення виробничих потужностей мають великі і середні за розмірами підприємства. Найбільші проблеми щодо забезпеченості землею для розширення виробництва мають малі за розмірами підприємства. Лише 20 підприємств з опитаних заявили про наявність і достатність землі і нерухомості для розширення і розвитку власної діяльності. Для 30 підприємств (у т. ч. 29 малих і 1 велике за розмірами підприємство) наявна земельна ділянка не дозволяє реалізувати їхні інвестиційні плани і розвивати бізнес.

У напрямку створення умов для розвитку бізнесу важливою є роль органів місцевого самоврядування, які мають створити оптимальні і конкурентні умови для розвитку бізнесу, у тому числі і створити прозорі механізми забезпечення бізнесу ресурсами нерухомості для розвитку.

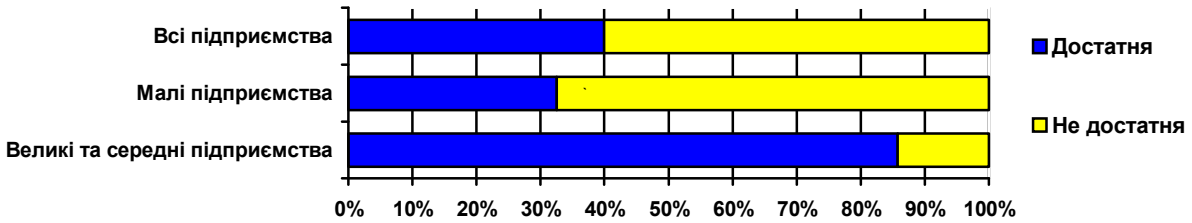

Рис. 13. Інформація про достатність земельної ділянки для розширення бізнесу

У той же час дослідження виявили певний потенціал не задіяних виробничих площ, які можуть бути використані для подальшого розвитку бізнесу. Десять відсотків компаній мають певні ресурси землі і нерухомості, які можуть надати в оренду або продати.

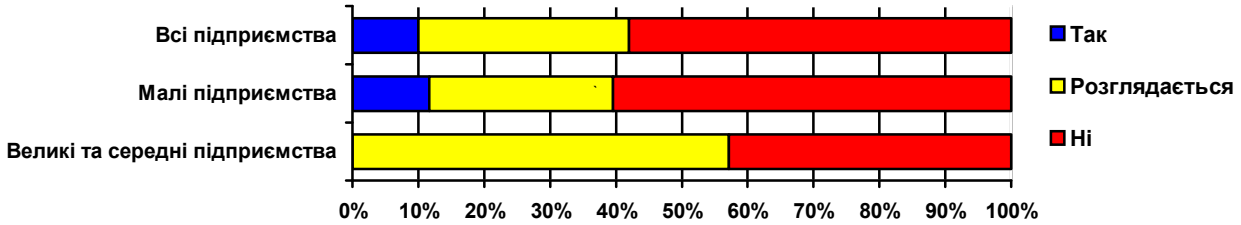

Рис. 14. Інформація про можливості здачі в оренду чи продажу частини нерухомості

У місті Чернівцях існує значний потенціал для розвитку і розширення бізнесу – 12 ***компаній*** (24 %) планують розширювати виробництво у місті та ***25*** – розглядають таку можливість.

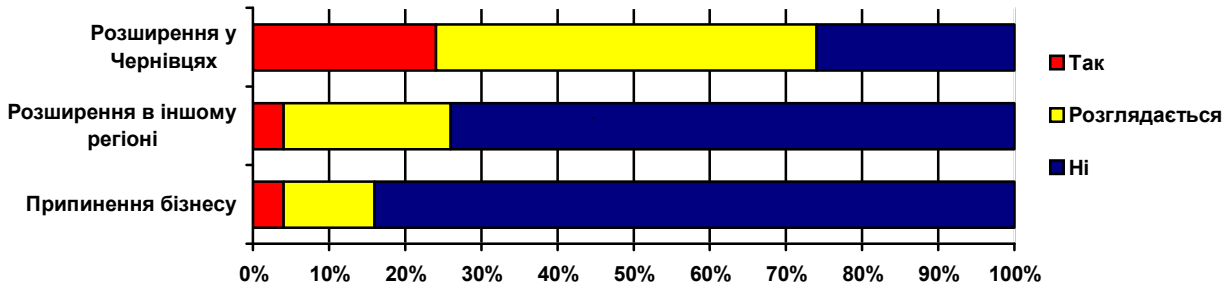

Рис. 15. Інформація про перспективи щодо розширення бізнесу

За результатами опитування 2010 року дві компанії планують припинення діяльності в місті та перенесення її у інші адміністративно-територіальні одиниці і 6 розглядають таку можливість.

Ці досить оптимістичні показники свідчать про покращення бізнес-клімату у місті.

Нинішній стан будівель та рівень технологій не видається найкращим, тому багато компаній планує здійснення інвестицій у вдосконалення потужностей. ***Дванадцять підприємств планують інвестувати*** кошти у модернізацію або вдосконалення існуючих споруд та технологій, здебільшого на постійній основі чи протягом цього й кількох наступних років, ***25 компаній розглядають таку можливість***. ***Планується інвестувати 14 770 тис. грн.*** Якщо ці цифри виявляться реальними, це, безперечно, допоможе зростанню місцевої економіки. Обсяг планованих інвестицій є середнім у порівнянні з іншими містами і регіонами України. Найбільша частка планованих інвестицій (близько 11 млн. грн.) припадає на великі підприємства. У середньому по вибірці питомі інвестиції у розрахунку на одного працівника складають 11603 грн. Найбільші питомі інвестиції у розрахунку на працівника планують здійснити великі підприємства міста (11715 грн. в розрахунку на одного робітника), а найменші – малі. Найбільше відносне збільшення кількості нових робочих місць відзначено на малих за розмірами підприємствах.

Рис. 16. Інвестиції на одного працівника і створені нові робочі місця

Щодо новостворених робочих місць (49), їх кількість є не надто значною. Виглядає, що підприємства міста не бажають повідомляти про свої інвестиційні плани.

Для збільшення розміру інвестицій у місцеву економіку суттєву роль мають відіграти іноземні інвестори, для яких необхідно створити відповідні умови.

Для того щоб бізнес залишався у місті місцевій владі необхідно (відповідно до відповідей респондентів) надати допомогу в отриманні виробничих площ або виділенні землі під їх будівництво, покращувати бізнес-клімат і послуги органів місцевого самоврядування.

4.6. ПОСЛУГИ, ЩО НАДАЮТЬСЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Респондентам було запропоновано оцінити десять видів муніципальних послуг за шкалою від 1 до 4 (1 = відмінно, 4 = незадовільно). У середньому ці послуги у 2010 році ***отримали оцінку 2,93*** (у 2006 році – 3.38), що відповідає загальній середній оцінці інших регіонів, але рейтинг послуг відрізняється.

Досить низький рівень задоволення висловлено утриманням доріг (3,52, у 2006 році - 3,8), громадським транспортом (3,18), підтримкою МСП (3,13), дозвільною системою (3,09), наданням ділянок і будівель для ведення бізнесу (3,05). Саме ці види послуг у місті надаються на низькому рівні.

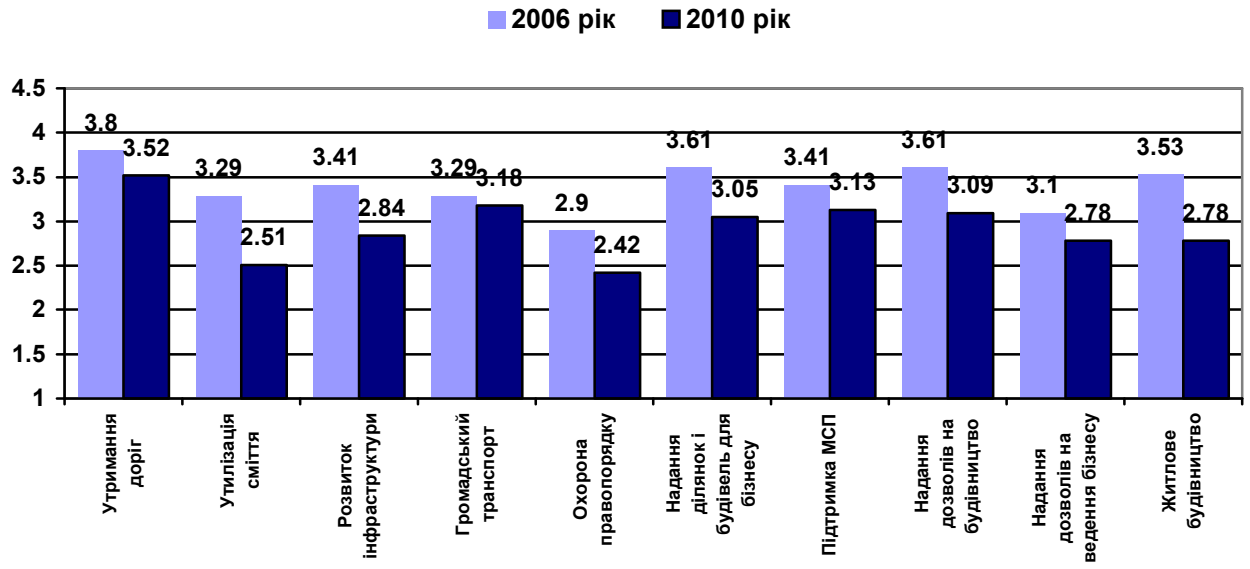

Рис. 17. Послуги, що надаються органами місцевої влади

На думку респондентів, місто в першу чергу має спростити дозвільний механізм ведення бізнесу, організувати спілкування влади з бізнесом; підтримувати малий і середній бізнес.

У 2010 році в порівнянні з 2006 роком покращення відбулись за усіма видами послуг. Значно покращився рівень надання послуг у сфері збиранням і вивезенням сміття, охорони правопорядку, житлового будівництва.

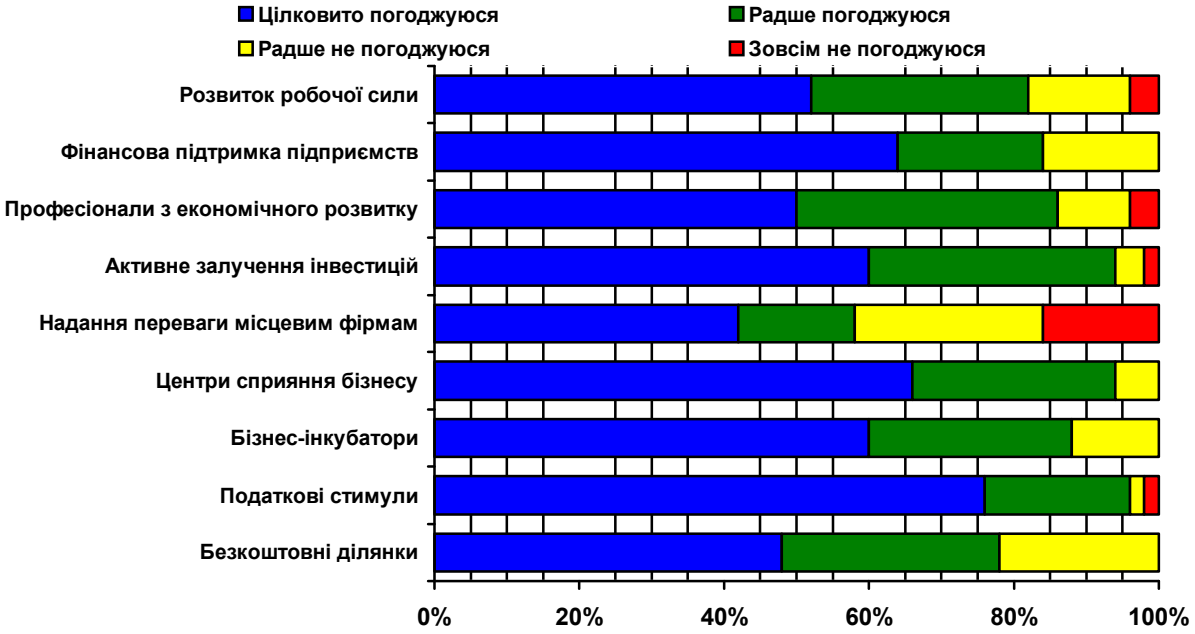

Рис. 18. Послуги підрозділу з економічного розвитку

Підприємства також мали відповісти, які послуги мають надаватися міською владою (та, зокрема, підрозділом з економічного розвитку) представникам бізнесу Чернівців. Рисунок 18 демонструє, що підприємства активно підтримують майже всі з запропонованих послуг. Дві найгостріші проблеми стоять перед місцевою владою – активне залучення інвестицій та створення центрів підтримки бізнесу. Досить популярними серед респондентів були ідеї надання допомоги органами місцевого самоврядування в наданні переваги місцевим фірмам і податкових стимулів.

Підприємства-респонденти оцінили контакти з владними структурами та посадовцями. Рівень отриманих результатів є середнім у порівнянні з іншими містами України. Орган реєстрації бізнесу, бізнес-асоціації, центр зайнятості були тими інститутами, що отримали позитивні середні оцінки.

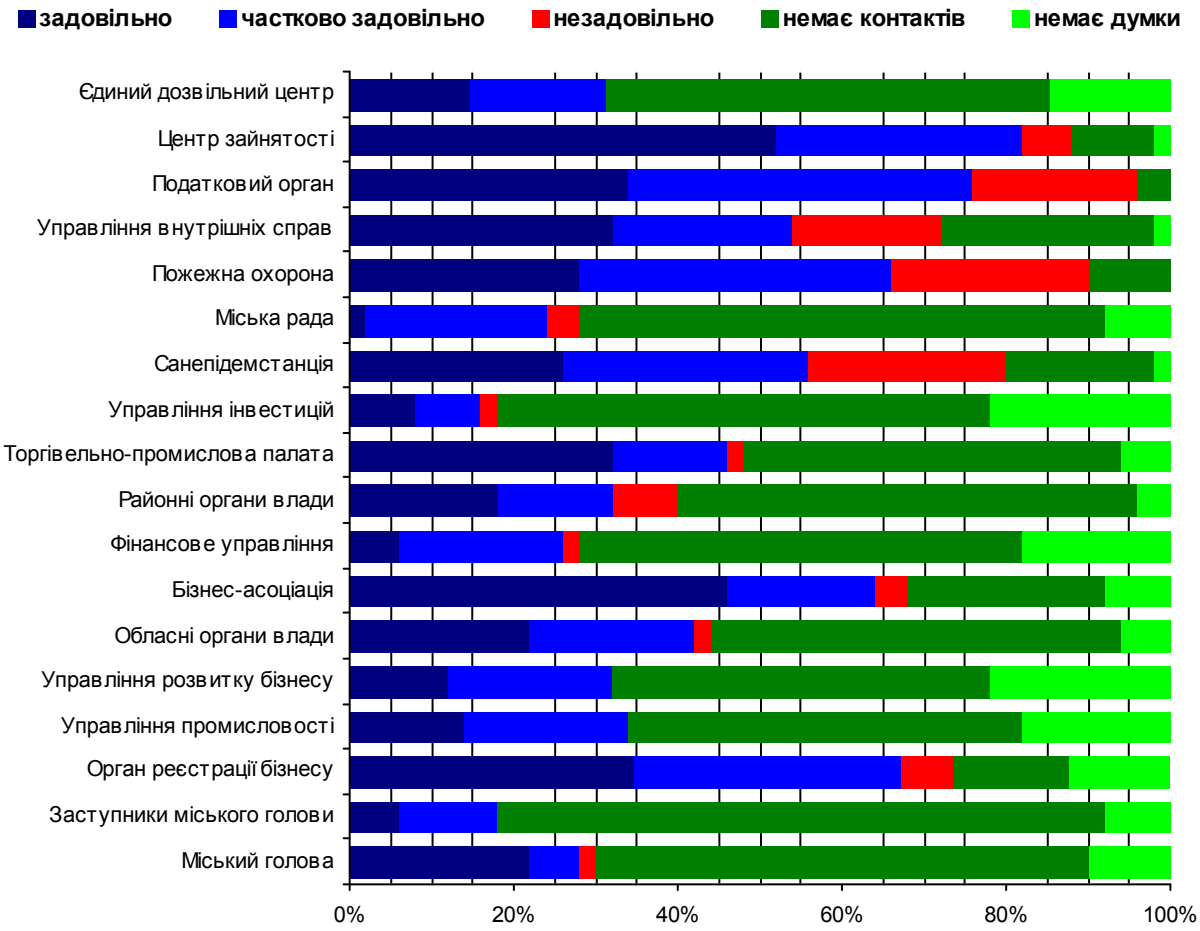

Рис. 19. Контакти з органами влади та управління

Опитування свідчить про обмеженість контактів підприємців зі всіма підрозділами місцевих органів влади. Особливо вражає відсутність контактів представників бізнесу з провідними управліннями виконавчих органів міської ради (особливо з управлінням інвестицій).

Пожежна охорона, управління внутрішніх справ, санітарно-епідеміологічна станція, та податковий орган сприймаються як установи, з якими найважче мати справи.

4.7. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ ЕКОНОМІКИ

Респонденти мали змогу вибирати з чотирнадцяти запропонованих проблем лише три найбільш важливі. Респонденти дали такі відповіді на запитання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які мають бути відображені в стратегічному плані розвитку міста:

- Розвиток малих і середніх підприємств – 48 % респондентів;
- Комунальна інфраструктура – 36 % респондентів;
- Залучення інвестицій – 34 % респондентів;

- Інфраструктура для бізнесу – 30 % респондентів;
- Інфраструктура туризму – 28 % респондентів;
- Навколишнє середовище – 26 % респондентів;

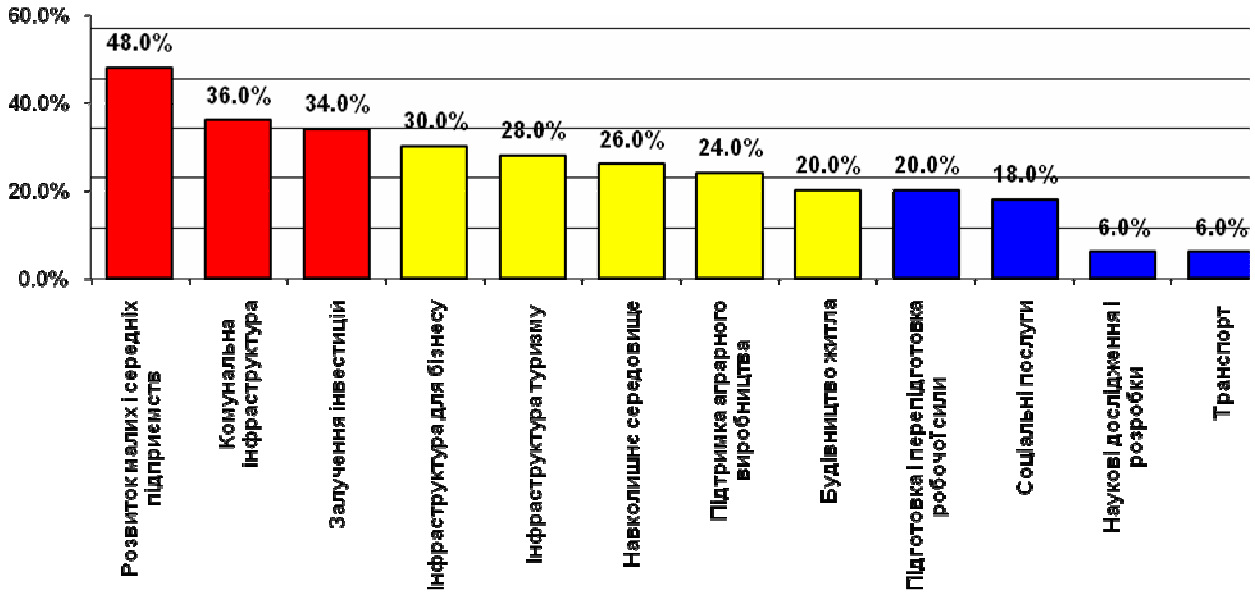

Рис. 20. Критичні питання

Найрідше згадувалися промислова реструктуризація, транспорт та наукові дослідження і розробки.

Відповіді на запитання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які мають бути відображені в стратегічному плані економічного розвитку міста у 2006 році розподілились наступним чином: розвиток комунальної інфраструктури – 47 %; залучення прямих іноземних інвестицій – 41 %; розвиток туризму – 35 %; будівництво житла – 31 %.

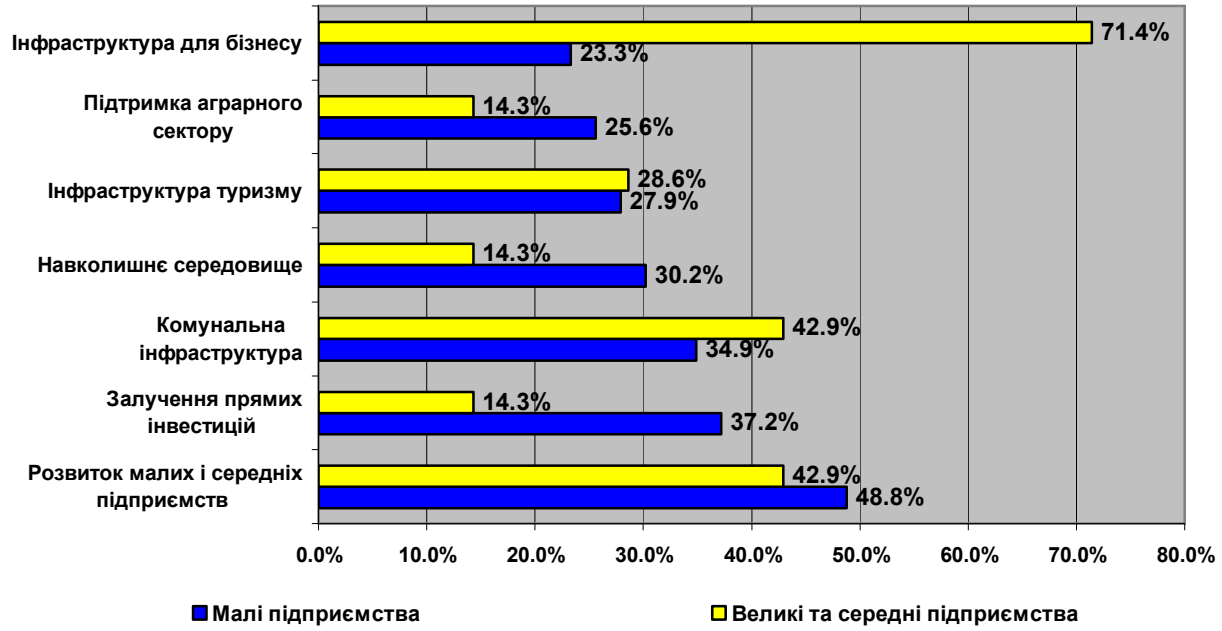

Рис. 21. Критичні питання у розрізі різних за розмірами підприємств

У розрізі категорій підприємств відповіді респондентів щодо пріоритетів розвитку міста дещо різняться, що обумовлено специфікою і різними потребами цих підприємств. Представниками різних за розмірами підприємств були визначені наступні критичні питання у розвитку міста:

Великі і середні підприємства:

- Інфраструктура для бізнесу – 71,4 % респондентів;
- Комунальна інфраструктура – 42,9 %;
- Розвиток малих і середніх підприємств – 42,9 %.

Малі підприємства:

- Розвиток малих і середніх підприємств – 48,8 % респондентів;
- Залучення інвестицій – 37,2 %;
- Комунальна інфраструктура – 34,9 %.

Респонденти також вибрали найбільш важливі сектори (галузі) економіки міста.

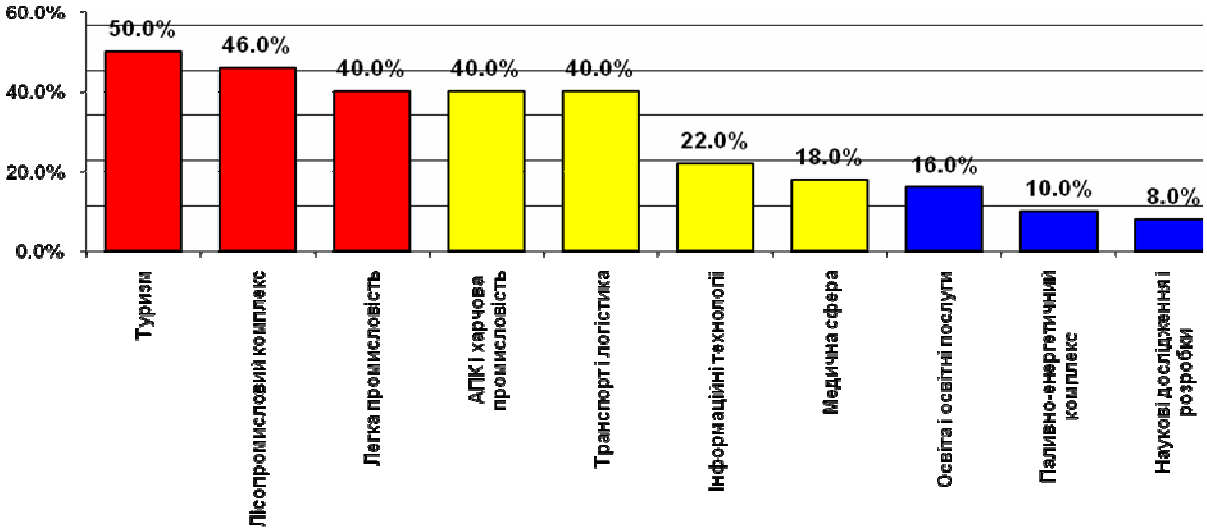

Рис. 22. Головні сектори економіки міста

Відповіді на запитання щодо найбільш важливих секторів (галузей) для економіки міста, сприяння розвитку яких має бути відображено в стратегічному плані розподілились наступним чином:

- туризм – 50 % респондентів;
- лісопромисловий комплекс – 46 %.
- легка промисловість – 40 %;
- АПК і харчова промисловість – 40 %;
- транспорт і логістика – 40 %;

У розрізі категорій підприємств відповіді респондентів щодо пріоритетності секторів економіки міста дещо різняться. Представниками різних за розмірами підприємств були визначені наступні пріоритетні сектори міської економіки: великі підприємства – харчова, легка промисловість і туризм; малі підприємства – лісопромисловий комплекс, туризм, транспорт і логістика.

4.8. ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА БІЗНЕС-КЛІМАТУ У МІСТІ

Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про роботу органів влади та висловити свою думку про місто як місце для ведення бізнесу. Загалом по місту 10 респонденти назвали його відмінним місцем для ведення бізнесу, 21 оцінили місцевий бізнес-клімат як добрий і 18 поставили оцінку «задовільно». Жодний з респондентів не поставив місцевому бізнес-клімату «незадовільної» оцінки. Загалом подібні оцінки є характерними для міст і регіонів Західної України з хорошими умовами для бізнесу та недостатньою співпрацею між публічним та приватним секторами.

Міську владу Чернівців респонденти оцінили більш критично. Загалом по місту 6 респондентів оцінили її роботу на відмінно, 27 оцінили на добре, 12 поставили оцінку

«задовільно» і 4 «незадовільно». Найвищі оцінки міська влада отримала від представників малого бізнесу.

2010 рік

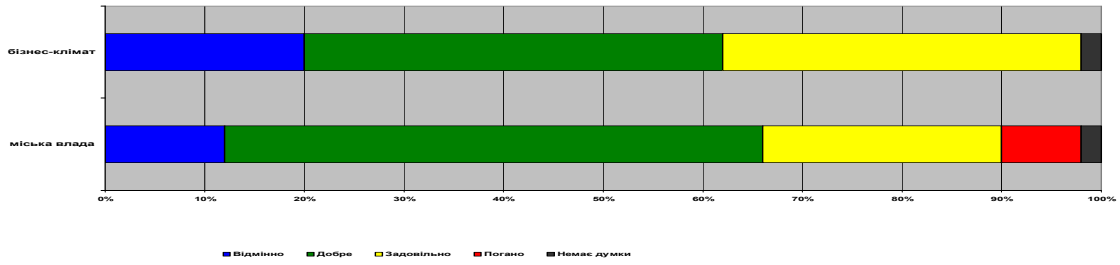

2006 рік

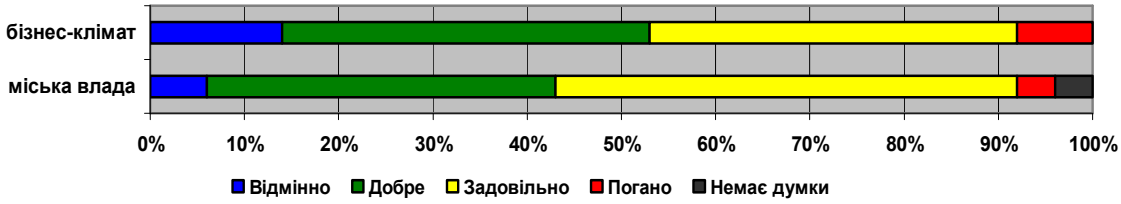

Рис. 23. Загальна оцінка бізнес-клімату у місті

Респонденти у 2006 році також висловили свою думку про місто як місце для ведення бізнесу. Відповіді були досить позитивними. Більшість (39) підприємств оцінили своє місто як «добре», 39 – як «задовільне» і 14 вважають своє місто «відмінним» місцем для бізнесу.

Загалом у 2010 році представники бізнесу вище оцінили бізнес клімат міста ніж чотири роки тому.

Позитивними прикладами елементів бізнес-клімату Чернівців, відзначеними респондентами, як правило, були:

- Вдале географічне, геополітичне, економічне розташування, близькість до кордону;
- Сприятливий інвестиційний клімат;
- Великий відсоток підприємливих людей, позитивне ставлення до бізнесу;
- Значний туристичний потенціал міста, що приваблює багато туристів і таким чином збільшується кількість споживачів продукції;
- Влада не заважає;
- Багато клієнтів, є ринки збуту, достатньо велика купівельна спроможність споживачів;
- Привітливе населення;
- Кожен може знайти свою нішу на ринку;
- Багата культурна, історична та природна спадщина;
- Низька вартість робочої сили;
- Є ліс, сировина.

Негативні чинники, визначені респондентами, головним чином стосуються пропозиції робочої сили та технічної інфраструктури.

- Законодавство (особливо податкове);
- Не бажання можновладців залишити "нагріті" місця, дати дорогу молодим;
- Більшість спеціалізуються на торгівлі і мало хто хоче займатись виробництвом;
- Висока конкуренція;
- Бюрократія, корупція;
- Не вміють і не вчаться бути конкурентними, ефективними;
- Загальна економічна ситуація в країні та нестабільність економіки;
- Відсутність підтримки з боку влади
- Віддаленість ринків збуту;
- Важко отримати сировину.